

Fig. 158. U 1005. Hov, Rasbo sn. Efter B 537.

är tydligt, att ett stycke av stenen nedtill, med inskriftens slut, har förkommit mellan Bureus' besök 1594 och Rhezelius' 1635, — Celsius: 1 g; 8—11 -isa, 18—21 toli, 31—35 iufur, 38 o, 44—48 erfas, 49—55 saknas.

Om namnet *Gisl* se U 492, om *Tolir* Sö 293 och U 11, om *Iofurr* U 901 och om *Ærnfastr* E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100.

Rätt ovanligt är att, såsom i detta fall, en man har låtit resa en minnessten efter tre anförvanter, sin fader, sin broder och sin son. De äro tydligen nämnda efter ålder

Anmärkningsvärt är, att possessivpronomenet 'sin' endast utsättes vid det sista substantivet och är utelämnat vid de båda föregående. Om detta är ett normalt uttryckssätt eller endast beror på ristarens önskan att spara plats och arbete, är svårt att veta.

1006. Lejsta, Rasbo sn.

Pl. 46.

Litteratur: B 533, L 294, D 1:256. J. Bureus, F a 6 s. 184 n:r 93 (Rhezelius), F a 5 n:r 287, F a 1 s. 66; J. Rhezelius, F c 6 (Monumenta Uplandica), s. 36 (utg. i UFT h. 30, 1915), R 550 (UUB) n:r 15; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 141; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 101; G. Floderus, Beskrifning öfver Rasbo härads antiqviteter, 1813 (hs i UUB); A. Floderus, De parocciis Uplandiae Rasbo et Kihl (diss. Uppsala, 1848), s. 6; R. Dybeck, Reseberättelse 1866; UFT h. 2 (1872), s. 50; G. Ahlbin i Uppsala 17/7 1922, Uppsala Nya Tidning 19/6 1923; Stockholmstidningen 10/10 1926; B. Bergman, Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn, 1925, med tillägg 27/6 1926 (ATA), Uppländsk run- och bildstensristning (1948), s. 217.

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckningar (i F c 6 och R 550), J. Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 115); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 533); Dybeck a. a.; B. Bergman foto 1926 (ATA).

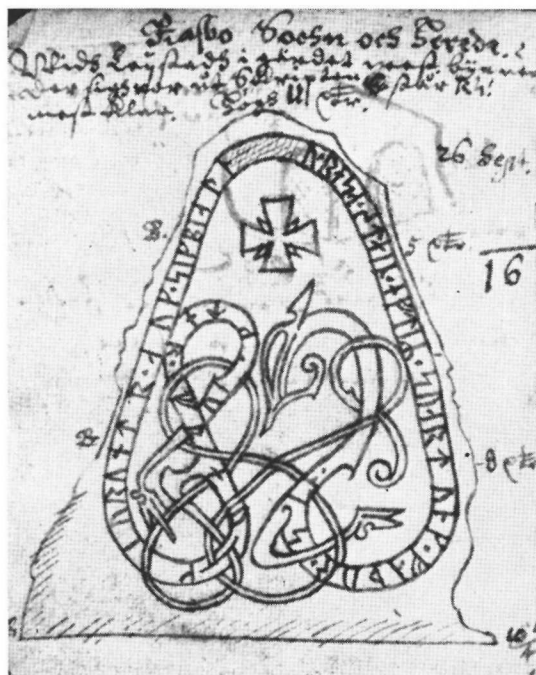

Fig. 159. U 1006. Lejsta, Rasbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (F c 6).

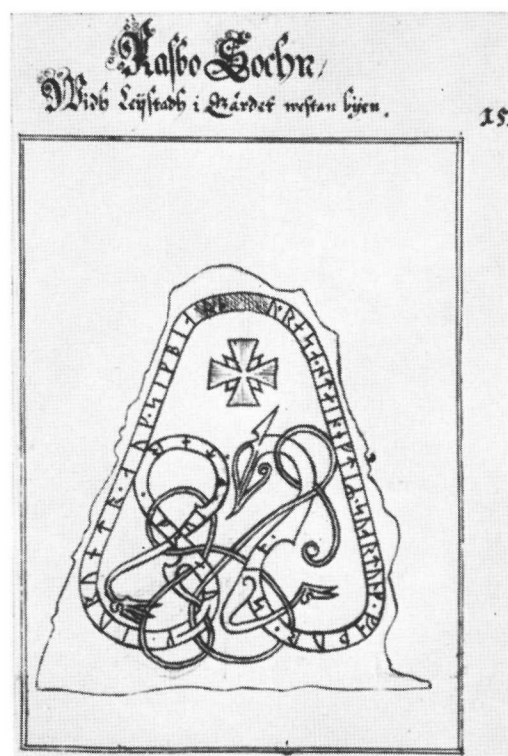

Fig. 160. U 1006. Lejsta, Rasbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (R 550).

Runstenen står rest i skogsmark omkring 550 m. SV om byggnaderna i Lejsta, omkr. 500 m. S om landsvägen Uppsala—Öregrund och omkr. 400 m. S om gamla vägbanan, som ännu är körbar och användes av Lejsta-gårdarna, omkr. 600 m. ÖSÖ om Rasbo kyrka, som dock icke synes från platsen på grund av mellanliggande, trädbevuxna kullar. Ristningsytan vetter åt VNV. Stenen låg 1926 kullfallen, men en del av fotstycket hade i fallet brutits av och stod kvar på sin ursprungliga plats. Stenen restes och hopfogades med detta stycke. I närheten finnes ett gravfält med bl. a. en rund och tre fyrkantiga stensättningar. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rånäs.»

Inskriften var känd redan av Bureus, genom meddelande av Rhezelius, som läst och avritat den år 1635. Han har följande uppgifter: »Widh Leijstadh i gärdet west byn, står R| uender sigh nor ut Skripten mest klar. 26 Sept.» (F c 6); »Widh Leijstadh i Gärdet» (F a 6); »Widh Leijstadh i Gärdet westan byen. Effterföljande Runeskrift wändes mot nor, och står denne sten rätt opp som han hafuer af begynnelsen warit Reester, är slät och klar» (R 550). F a 5: »Läy-stadh.» — *Ransakningarna*: »Leystadh gierdet enn steen påskrifwen.» Peringskiöld, *Monumenta*: »Leystad gärde» (B 533: »Legestad»; L 294: »Legestads gärde»). — Anders Celsius har läst inskriften den 21 aug. 1728 och därvid antecknat: »Stenen nedfallen, och skriften under. A. C. låtit honom upresa. Bönderna berättade at han stådt uppe för 2 el. 3 åhr sedan full med ormslängor konstigt ritade och sammanflätade.» G. Floderus omtalar (1813), att »I Leistads gärde wid vägen till Träflinge står på en behållen sten desse runor...» A. Floderus: »Prope vicum Leista ad viam Treflinge versus cippus invenitur, in quo legitur ... Tumuli quidam in loco eodem sunt, quorum duo tempore posteriore perfossi videntur,» — R. Dybeck har granskat inskriften 1866: »Stenen står på Runstensbacken vid en byväg i Stengärdet sydvest från Lejstad.»

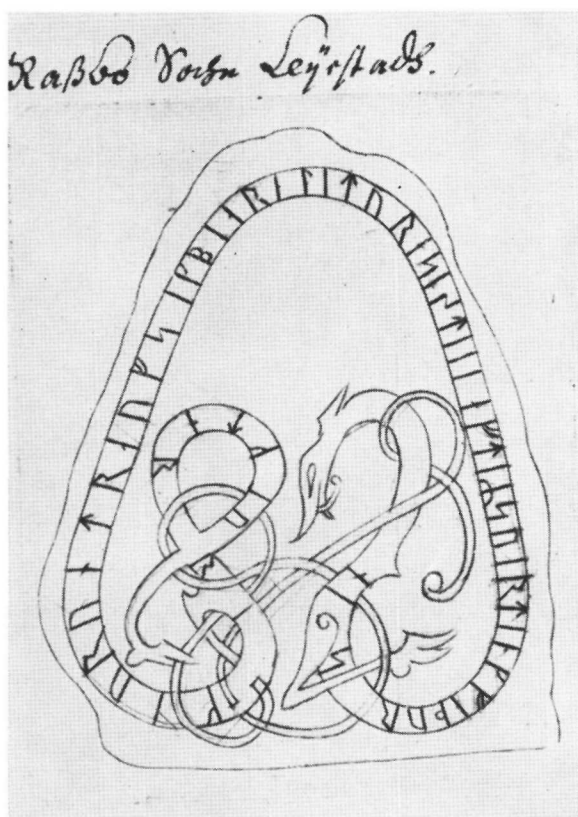

Fig. 161. U 1006. Lejsta, Rasbo sn.
Efter kopparstick av Bureus.

Fig. 162. U 1006. Lejsta, Rasbo sn.
Efter B 533.

— Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Rånäs» (1868): »vid gångvägen mellan Trefflinge och Lejsta, en hög sten med mycket utplånade runor.» Vägen, som numera knappast kan spåras, är tydligt utmärkt på Ekonomiska kartbladet över Rasbo härad. — G. Ahlbin (1922): »En ståtlig runsten finnes på Runstensbacken. Den ligger nu kullvräkt i ett gravfält.»

Ljusgrå, grovkornig granit av mycket likformig konsistens. Höjd 1,84 m., bredd 1,45 m. Ytan är slät och jämn, skadad upptill, varigenom en del av inskriften har gått förlorad. Ristningen är tämligen grunt huggen med smala linjer, därför delvis otydlig och svårläst. Fordrar god belysning för att framträda någorlunda tydligt.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre läsningar):

uikterfr auk · iuruntr · auk · sikbiar[n · litu ·]risa · stain · iftir · suar[t]unk · fapur · sin

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Vigdiarfr ok Iorundr ok Sigbjörn letu reisa stein æftir Svartung, faður sinn.

»Vigdjärv och Jorund och Sigbjörn läto resa stenen till minne av Svartung, sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början eller slut; icke heller efter 8 r. 3, 24 och 55 k äro icke stungna. 5 e är tydligt stunget med en rund prick mitt på hst. 9 a är svagt och osäkert. Sk efter 11 k är tämligen tydligt. Ingen runa kan upptäckas mellan 11 k och 12 i, trots att avståndet är rätt stort. 35 i är sannolikt icke stunget. 34—37 risa är mycket svagt. 43 i är icke stunget. Yttre delen av runslingan är skadad vid 52—53 tu. Övre delen av båda runorna är borta. R. 52 har sannolikt varit t. Bst i 54 n är mycket svag.

Rhezeliuss (F c 6): 1—8 **uikter · fr**, 12—18 **iuruntr**, 22—29 **sikbiar-**; 30—32 saknas; 33 **u**, 35 **e**, 43 **e**, 48—55 **suartunk**; F a 6: 1—8 **uikter · fr**, 22—33 **bia - n . . . u**, 35 **e**, 43 **e**, 48—55 **suartunk**; R 550: 1—8 **uikter + fr**, 22—33 **sikbia . . . u**, 35 **a**, 43 **e**, 48—55 **suartunk**. F a 5 har supplerat de saknade runorna på toppen: 1—8 **uikterfr**, 22—37 **biarn · litu · resa**. — Hadorph och Leitz (B 533): 1—8 **uikterfr**; 9 **a** saknas; 9—18 **uk tiuruntr**; 22—37 **sikbiarn · lit - · risa**; 43 **e**; 48—55 **suartunk**. — A. Celsius: 1—8 **uigterfr**; 9—18 **uk iuruntr**; 22—37 **sigbiar . . . resa**; 43 **e**, 48—55 **suartunk**. — Dybeck: 1—8 **uikterfr**, 9—18 **uk tiuruntr**, 22—37 **sikbiarn · lit - risa**, 43 **e**, 48—55 **suar - uik**. Det är anmärkningsvärt, att B 533 har runorna på toppen 28—33 **n · lit -**, fastän dessa saknas både hos Rhezelius och Celsius. Att Dybeck också har dem, betyder mindre, då han här, liksom i fråga om det föregående 9—18 **uk tiuruntr**, följer B 533. Skadan förefaller vara gammal.

Om namnet *Vigdiarfr* se U 573, om *Iorundr* Sö 260. *Sigbiorn*, med kortnamnet *Sibbi*, är ett relativt vanligt namn. **suartunk** (ack.) torde återge ett namn *Svartungr*. Detta är icke annars belagt i runinskrifterna eller medeltida urkunder (Lundgren o. Brate). Däremot finnes variantformen *Sværtungr* i ett par sörmländska inskrifter; se Sö 217 och där cit. litt.

Ristningen är icke signerad. Men det kan knappast vara något tvivel om att den är utförd av samme man som U 1007. Likheter i ornamentik äro påfallande stora. Särskilt bör kanske påpekas, att ristaren har dragit smalare slingor genom snitt i det stora rundjurets kropp. Linjerna äro smala och grunda, och båda ristningarna därför i lika hög grad svåra att urskilja. På U 1007 har ristaren namngivit sig som **moni**, d. v. s. *Manni* eller *Mani*. Båda stenarna stå kvar på ursprunglig plats; de ha varit resta på forntida gravfält.

1007. Visteby, Rasbo sn.

Pl. 47.

Litteratur: E. Sidenbladh, Några ord till upplysning om bladet »Rånäs» (Sveriges Geologiska Undersökning 27, 1868); R. Dybeck, Runa (fol.) 1 (1873), s. 90; UFT h. 2 (1872), s. 51, 5 (1876), s. 111; G. Ahlbin i Upsala ¹⁷/₇ 1922, Upsala Nya Tidning ¹⁹/₆ 1923, brev till S. Curman ³/₁ 1927 (ATA); E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 119; Svenska Dagbladet ¹³/₁₁ 1926; B. Bergman, Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn, tillägg 1926 (ATA), Uppländsk run- och bildstensristning (1948), s. 215.

Äldre avbildningar: Dybeck a. a. 1 pl. 19; B. Bergman foto 1926 (ATA).

Runstenen står på en höjd mellan gårdarna i Visteby, 400 m. SSÖ om de nordligaste gårdarna, 100 m. N om Visteby kvarn (Brännbol). Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rånäs».

Stenen är tidigast omtalad i Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Rånäs» (1868): »på en höjd vid Vistebo bränneri, 5 fot hög, 4,5 fot bred sten med nätt slinga och nästan oläsliga runor, ej förr känd.» Uppgiften upprepas i UFT h. 2 (1872): »På en höjd vid Vistebo bränneri står en 5 fot hög och 4,5 fot bred sten med slinga och otydliga runor.» R. Dybeck besökte platsen under sin antikvariska resa sommaren 1873: »ännu en gång begaf [jag] mig till Rasbo härad, der jag stannade vid Visteby i Rasbo socken, för att betrakta en nyfunnen runsten, hvilken skulle ega 'otydliga runor', vara 'oläslig' o. d. Han står på en stenig höjd vid utflyttade gården af byn och utgör sydöstra delen af en firsidig stensättning kring en nu mer afgräfd ättehö. Vid dennes södra hörn är en väl behållen mindre stenkrets.» B. Bergman (1926): »Runstenen utgör en av hörnstenarna i en rektangulär stensättning, som tyvärr är något skadad.» Någon arkeologisk undersökning av platsen har icke gjorts, men en sådan vore synnerligen önskvärd, såsom redan Bergman har framhållit, då här ett tydligt samband synes föreligga mellan ett gravfält och en rest runsten.